

APU SIMI QELQA 29785*

PERU SUYU KAMACHEQ UMALLEQ
CHAY RAYKU

Perusuyuntinpa Apullikunaq Riman Suntur Wasimanta
Qomunku key Apu Simi kamacheq qelqata:

PERUSUYUNTINPA APULLIKUNAQ RIMANAN SUNTUR WASIMANTA
Key kamacheq qelqata qomunku:

**APU SIMI KAMACHEQ QELQA NIN PAYKUNAQ ALLAUKANMI
KAQNINMI ÑAUPAQTA TAPUYKUNAPUNI IMA RUWANAPAQPIS
AYLLUKUNAPI PAQARIMUQ TIYAQ RUNAKUNATA, HINATAN
REQSICHIMUNKU TEQSIMUYUNTIN HATUN HUÑUNAKUYPI
LLANK'ANAPAQ CONVENIO 169 OIT.**

HOQ HATUN T'AQA.

QHAWARISUNCHIS LLAPANTA.

Hoq huch'uy t'aqa. Imapaqmi kay kamachikuy qelqa.

Kay kamachikuy qelqan nin, ñawpaqtaqa tapuykunaraqmi ayllukunata orqonkunapi sach'a sach'akunapi paqarimuq, tiyaq runakunata, kamachikuy qelqakuna lloqsimuqtinga ichapas mana allin kausaymanpas churanman llapantinkuta.

Hinaspan hatun teqsimuyuntin rimanakuy Convenio 169 Organización Internacional del Trabajo OIT, chaypin paykuna chaninchamusqaku runakunaq allin kaypi kausanankupaq hinallataq Perusuyo umalleq nillantaq allinmi chay nispa chayraykun orqomun Resolución Legislativa 26253 chaywan q'emiyaqmun.

Iskay huch'uy t'aqa. Paykunaq chaninchayninmi tapuykunapaq.

Ayllukunata orqonkunapi, sach'a sach'a ukhukunapi paqarimuq, tiyaq runakunata, ñawpaqtaraq tapuykuna kanqa, manaraq kamachikuy qelqa lloqsimushaqtin, otaq ruwakushaqtin hichachu apamushan llapa ayllukunaq kaqninku sarunch'ayta, kausayñinta, rimayñinta, llank'ayñinta, hinaspapis tapuykunallantaqmi ayllu runakunata imakunatachus ruwashanku llaqtanku ñaupaqman apanankupaq, cheykunata manan qollochiyta atinchu kay kamachikuy qelqa, kay tapuykunakuy apakunanpaqqa, Estadopaq llank'aq runakunan churasqa kan paykunan chanincharinqaku maskhanqaku imaña pisiqtinpas mana kaqtinpas churanakupaq, ichaqa imaña kaqtinpas ruwanankupunin chey tapuykuyta.

* N.T. Perusuyuntinpa Apullikunaq Rimananaq Suntur Wasimanta, DIDP. qelqa t'iqramuq t'aqa Castilla simimanta Runa simiman, t'iqramuqnin Claudio A. Conde C.

Kinsa huch'uy t'áqa. Imapaqmi chay tapuykuy.

Kay tapuykuy, rimaykunakuyqa Estadowan, ayllukunawan orqonkunapi, sach'a sach'a ukhukunapi paqarimuq, tiyaq runakunawan hoq yuyayllaman chayanankupaq, chay kamachikuy qelqata ñawincharispa chanincharikunqa imatachus nin pikunataqmi ruwanqa, kay askha ayllukunawan rimanaykukuspa, llapata huñuykuspa allin ruwaymanpas chaykunmanmi, ichaqa kananmi khuyanakuy manataqmi pipas qhepanchasqa t'aqarisqa kanqa, ayllukunaq kaqninqa manan sarunch'asqachu kanqa.

Tawa huch'uy t'áqa. Teqsikuna

Tapukuykuna apakunanpaqqa kEy teqsikunan hunt'ana:

- a) Kanqa tapuykunakuy, apakunan manaraq Perusuyoq unalleq kamachikuy qelqata orqomushaqtin nitaq hunt'akushaqtinchu, chaytan ruwanqaku suntur wasikunapi estadopaq llank'aq runakuna
- b) Askhan ayllukuna orqonkunapi, sach'a sach'a ukhukunapi paqarimuq, tiyaq runakunaq sapanka ayloq kawsayninmi hoq hinakama mana pantay, paykunatan tapuykunqaku chay kamachikuy qelqamanta ichaqa reqsirinan imakunachus kan kawsayninku uhkupi ayllukuna sayacheq chay kaqninkunata chanincharispa, hatunchaspa sapanka ayllukunawan tapurinakuy apakunqa .
- c) Kay rimaykunakuyqa apakunan tukuy sonqo, hinataq suntur wasikunapi estadopaq llank'aq runakuna, qhawarinqaku imaynan kashan ayllukuna orqonkunapi icha sach'a sach'a ukhukunapi paqarimuq, tiyaq runakunaq kausaynin, hinaspapis manan kananchu iskayay aswanpas mayqenña kaspapas tukuy sonqo, manataqmi kananchu ima t'aqakuy politicopaq llank'ay nitaq mana chanin kausaykunapas.
- d) Ama kamachikoq hinachu, nitaq k'araq sonqowanchu, ayllukunta tapuykuy apakunqa, imanishanmi paykunapaq kay kamachikuy qelqa, hinaqa sumaq rimaykunakuy ukhupi, chaninchakunqa chay qelqamanta hinalltaq pikunas ruwanqa cheymanta qhawarinqaku maypin, pikunawansi imayna pachapis apakunqa tapuykunakuy, imarayku kamachikuy qelqa ukhupin kashan kay ayllukuna.
- e) Atina p'unchaykunapi hina, kay tapuykunakuy apakunqa, hinallataq qhawarikunqa imayna pachan kashan, llapa atinankupaq hina, ayllukuna orqonkunapi, sach'a sach'a ukhukunapi tiyaq runakunaq umalleqninku chaypi kanankupaq, llapan ñawincharinqaku chay kamachikuy qelqata, hinataq, ayllukunaq umalleqninkuna ninqaku chay qelqamanta allinmi otaq mana, chayrayku ninqaku noqayku kay hinatan munayku otaq hoqjinata kausayninkuman hina nispa.
- f) Tapuykunakuy ukhupi manan kanqachu mat'ipakuy, nitaq haqayta ruway kayta qosqayki nispaqa. Ayllukuna kashanku orqonkunapi, sach'a sach'a ukhukunapi paqarimuq, tiyaq runakunata tapukuy apakunqa chanin kay ukhupi, manan pipas ninmanchu sichus kayta mana ruwankichis cheyqa manan imapas atikunchu ruway nispa.

- g) Usqhayllaman willakuykuna chayanan llapan ayllukunaman, hinaña orqon orqonpi otaq sach'a sach'a ukhukunapi paqareq, tiyaq runakunaman, kay llaqtakunaq kaqninmi, chaninchayñinmi chaskinanku willakuyta, chay kamachikuy qelqamantan, tapuykuna paykunata, cheyman hinan ayllukuna rimarinqaku allinmi otaq manan nispa, cheyraykun willamuna ayllukunaman imanishanmi kamachikuy qelqa pikunataqmi ruwanqa. Estadoqmi kaykuna llank'anan willamunan ayllukunaman, kamachikuy qelqamanta qallariyninmanta pacha ñaypaqtaraq manaraq tapuykunakuy apakushaqtin.

ISKAY HATUN T'AQA

AYLLUKUNA ORQONKUNAPI OTAQ SACH'A SACH'A UKHUKUNAPI TIYASHAN RUNAKUNA PAYKUNATAN TAPUYKUNA.

Phisqa huch'uy t'aqa. Runakunaq kaqninmi chaninchayninmi tapurisqa kanankupaq

Llapan ayllukuna orqonkunapi otaq sach'a sach'a ukhukunapi paqarimuq, tiyaqkunaq, paykunaq kaqninmi, allaukanmi chanchayninmi tapuykusqa kananku, mana ayllukunaq kaqnin sasachasqa kananpaq, kamacheq qelqa hunt'akunan.

Soqta huch'uy t'aqa. Imaynatan rimarinkuman ayllukuna orqonkunapi, sach'a sach'a ukhukunapi paqareq, tiyaq runakuna.

Tapukuy pacha chayamuqtin rimarinqaku, hichaqa umalleqkuna ajllasqa kashan paykunaq chawpintan rimarinanku tapuykuy ukhupi imaña kaqtinpas.

Qanchis huch'uy t'aqa. Imaynapin reqsiykuyta atikunman ayllukunata orqonkunapi otaq sach'a sach'a ukhukunapi paqarimuq, tiyaq runakunata.

Ayllukuna reqsiykunapaqqa ruwana kashan iskay t'aqa, paykunan kuskalla kawsanku, hinaqa hoqkaqmi alayri ruwayñinkupe, kausayñinkupe, hoq kaqatami mana rikuy, imas yuyayñinku, iñiyninkum, chayapaqmi ruwakunan kaykuna.

Qhawarina imapaq ruway atiy kaqkuna:

- a) Paykunan Perusuyo hallp'api paqarimuqkuna p'aqochankumanta awichankumanta, tayta mamankumanta pacharaq.
- b) Kawsaninku, iñeyninku, unay qhepa watakunamanta pacha sapanka ayllu sut'i reqsiy, kay hatun Perusuyo ukhupi tiyasqakuman hina.
- c) Imaynatan ajllanku umalleqkunata, imaynan huñunakuyninku, paykunaq kausayninku sut'i reqsiylla.
- d) Kausayninku ukhupin kan imayna riqch'ay, p'achakuyninku, rimayninku, ruwayninkupi, wakin kay perusuyo ukhupi kawsaqkunawan mana kaqllachu aswanpas hoq niraykama.

Hoqkaqnin reqsiykuy mana rikukunchu, aswanpas ayllukunaq yuyanin imaynan chaninchayninku, iñiyninku kashan sut'i reqsiylla ayllukuna kausayninku ukhupi.

Ayllukuna onqonkunapi otaq sach'a qayllakunapi tiyaq runakunata, atikunmi reqsiykuy, kay ñaupaq qelqakuna qharisun y hunt'asun hinaqa.

Ayllukuna orqonkunapi otaq sach'a sach'a ukhukunapi runakuna, paykunata sutintapaschá hoq hinamanta rimamushanchis, ichaqa kaqlan kashan paykuna, manan kausayninku, kaqninku, chaninchayninku manan t'iqrakunqachu, nitaq waqllinqachu, llapan ayllukuna kaqllapuni kashanqa.

KINSA HATUN YUPAY

MIT'A MIT'A RUWANA KASHAN TAPUKUYKUNA APAKUNANPAQ

Pusaq huch'uy t'aqa. Ñaupaqtaqa mit'a mit'a ruwana kashan tapuykunakuypaq

Kamachikuy qelqakuna orqomuq suntur wasimanta, hinallata estadopaq llank'aqkuna paykunan llank'ananku kashan, tapuykunakuy apakunanpaq

Kaykuna kashan :

- a) Kamachikuy qelqata reqsiykuna kanqa imanishanmi, maypis, pikunas kayta ruwanqa chaymanta tapuykunakuy apakunanpaq.
- b) Reqsiykuna kanqa ayllukunata, orqonkunapi otaq sach'a sach'a ukhukunapi paqarimuq, tiyaq runakunata, paykunawanmi apakunqa tapuykunakuy.
- c) Willana kanqa llapaman kay kamachikuy qelqamanta, hinallataq pis ruwanqa chaykunamanta.
- d) Willana kanqa kay kamachikuy qelqamanta hinallataq ruwakunanmanta.
- e) Ayllukuna orqonkunapi icha sach'a sach'akunapi runakunaq umalleqninmi allinta ñawincharispanku waturinqaku imaninmi kay kamachikuy qelqa, hinallataq pikunan cheyta ruwanqaku, ichachu sasachaykunata apamushan llapa ayllukunapaq.
- f) Tapuykunakuy pacha chayamuqtin, Perusuyo umalleqpa rantinmanta kurakakunawan, ayllukunaq churasqan umalleqninkunawan apakunqa.
- g) Kunan ichaqa ninqaku kayta ruwasun otaq haqayta ruwasun nispa.

Isqon huch'uy t'aqa. Reqsiykuna kanqa chay kamachikuy qelqata, cheymanta tapurinakuy apakunanpaq.

Perusuyo ukhupi estadopaq llank'aqkuna, kurakakuna, kamachikoq qelqata imaña kaqtinpas ñawincharinqaku, imanishanmi chay qelqa imatan apamushan, pikunan hunt'achinqa, ruwanqa ayllukunapaq orqonkunapi otaq sach'a sach'a ukhukunapi tiyaq rurakunapaq, imakunatan apamushan, citaq chay kamache qelqa apakunqa hintaq, ichaqa ayllukunaq kaqninta sarunch'anqa, cheyqa, apakuchun tapuykunakuy manaraq kamache qelqa hunt'akushaqtin.

Ayllukuna umalleqkunaq chaypintan hoq qelqapi mañakuyta chayachinanku, kasqan qelqa orqomuq suntur wasiman, manan allinchi noqaykoq kawsayniykupaq, kay kamachikuy qelqa sinchi sasachaytan apamushawanku llapaykupaq nispa.

Cheyta qhawarinqa suntur wasipi kamache qelqa orqomuq otaq pis ruwanqa paykunan chanincharinqaku, tapuykunakuy pacha apakunanpaq, chay mañakuy qelqamanta, atikunanpaq otaq mananchaspa.

Echaqa chay qelqaman hina ruwaq anasapa hatun wasimanta (Poder Ejecutivo) ayllukunaq mañakusqanta manan atikunchu niqtinqa, kanmi hoq hatuchaq wasikuna chay ayllukunaq kausaynin qhawareq, ichaqa manataq chay Poder Ejecutivo

uyarinmanchu chayqa kanmi hoq llaqtapi kaykuna uyareq chayman hoq nanachikuyta chayachina kanqa.

Chunka huch'uy t'aqa. Reqsiykuna kanqa ayllu llaqtakunata orqonkunapi, otaq sach'a ukhukunapi paqarimuq tiyaq runakunata, paykunawanmi tapurinakuy apakunqa.

Estadopaq llank'aq kurakakunan reqsiykunqa ayllukunata orqonkunapi otaq sach'a sach'akunapi tiyaq runakunata paykunawanmi rimanakuy tapuykunakuy apakunqa, imanishanmi kamacheq qelqa, hinallataq pikunas chayta ruwanqaku kamachisqan hunt'anankupaq, ayllukunatan qhawarinqaku kawsayninkuta, hallp'ankuta, maymanta may kamas hallp'anku tiyasqanku chaykunata.

Chunka hoqniyoq huch'uy t'aqa. Kanqa willakuy ima kamachikuy qelqakunan lloqsimushan hinallataq pikunas kayta hunt'anqaku.

Suntur wasikunapi Estopaq llank'aq runakuna, kurakakuna kamachikuy qelqa oroqomuq otaq chay hunt'aqkuna, paykunan chayachinanku willakuyta ayllukunaman paykuna kashanku orqonkunapi otaq sach'a ukhukunapi hinaqa aswan umalleqkunaq chaupinta, paykunawan tapuykunakuy apakunqa, cheypaq kanqa huñukuy, rimanakuy, qhawarinqaku maypin, pikunawan, aswantaqa maycheqasmi allin kashan huñunakuy chaypi tapuykunakuy apakunanpaq.

Chunka iskayniyoq huch'uy t'aqa. Willana ayllukunaman orqonkunapi otaq sach'a sach'akunapi paqarimuq tiyaq runakunaman imatachus nin chay kamachikuy qelqa hinallataq pikunas hunt'anqa.

Estadopaq llank'aq kurakakunan paykunan willamunqa ayllukunaman, unallaqnikunaman, manaraq tapuykuykuna apakushaqtin aswan ñaupaqmantaraq, imanishanmi kamache qelqa, pikunapaqmi, imakunatan allinta apamushan, imataqmi mana allinchi kashan ayllukunapaq, pikunataqmi ruwanqa.

Chunka Kinsayoq huch'uy t'aqa. Ayllu umalleqkuna huñukuyninkupe paykuna ukhupi unancharinqaku.

Ayllukuna kashanku orqonkunapi, otaq sach'a ukhukunapi runakunaq umalleqninkunan pisi unayllapi, huñukuyninkupe ñawinchanqaku chay kamache qelqata, unancharinqaku imakunatan ayllukunapaq apamushan allinta, icha sasachaytacho ayllukunaq kaqninpaq.

Chunka tawayoq huch'uy t'aqa. Askha ayllukunawan tapuykunakuy pacha

Kamachikuy qelqamanta rimaykunakuy apakunqa askha ayllukunawan, chaypin qhawarikunqa imakunapin teqsichakun kay kamachikoq qelqa, pikunataqmi ñaupaqman apanan kay qelqa hunt'akunanpaq, imakunataqmi ayllukunaq kaqninta sarunch'ayta munan, cheymantaqa kallanqataqmi ayllukunaq, ninkumanmi kay kaq chaninsuna kanman, hoq kaqmi ichaqa sarunch'ayta apamushan aullykunaq kaqninpaq y runakunaq sausayninpaq sinchi sasachay nispa, kaykunatan villananku, chayachinanku kurakakunaman, apullikunaman, paykunan kashanku tapukuykuna apaq.

Tapuykunakuy ukhupi rimarisqankun qhepanan qelqasqa hoq llipsipi Acta tapuykunakuy manta, cheypin ukhurinan llapankuq rimasqa, unanchasqanku, chaninchasqanku, tapukuykuna, kae kaq allin, hoq kaq mana chaninchu, llapan qelqasqa qhepanan tapuykunakuy apakushaqtin.

Chunka phisqayoc huch'uy t'aqa. Aqna kachun.

Tapukuykuna apakuqtinña kanqa chaypaq churasqa, suntur wasimanta kurakakuna paykunan ña tukukunanpaqña ninqaku kaykuna qhepanqa kay hina.

Kayqa qhepanqa haqna niqtinku, cheyqa qhawarikunqa imachus allin llapa ayllukunapaq, ñaupaqtaqa chaypis chanincharikunqa cheqapaqchu allin, ichari yukakamushanchu, cheymantaqa churaykunanku kashan imakunatachus ayllukuna yapaykuyta otaq qechuykuyta munanku, ichaqa manan ayllukunaq kaqninkutaqa sarunch'akunmanchu, cheykunan hatun teqsimuyuntin huñunakuyipi chaninchasqañan, cheymantaqmi Perusuyo umalleq k'eme ykamunan hoy qelqawan.

Kay kamachinakuy Estadowan, ayllukunawan, ña tapuykunakuy tukukuqtinña, kayman chayayqa allinmi iskayninkupaq.

Ichaqa manataqchus aypakunman allin thawkay kamachinakuyman, cheyqa kanqa Estadopaq llank'aqkuna cheypaq churasqa runakuna, paykunan imatapas ruwanqaku maykamapas, imachus hunt'ana, aypana, chaywan ayllukunaq paykunaq kaqninku qhepanqa mana sarunch'asqa, kausayninku, tiyayninku, llapa allin qhepanqa.

Iskayninkumanta chaninkayman chayakunqa cheyqa, willana kanqa imaña kaqtinpas maypichá kashan kay hunt'akuykuna qhawaq hinallataq judicialmanpas.

Chunka soqtayoc huch'uy t'aqa. Rimana simimanta.

Hatun tapurinakuy apakunanpaqqa, qhawarina ayllukunata orqonkunapi, sach'a ukhukunapi tiyaq runakunaq rimayninqa askha, sapanka ayllukunan hoq hina rimayniyoq kama, paykuna mana rimakuncho castilla simi oficial sutiyoq simita, chaypaqmi maskhana kanqa ayllukunaq rimaynin rimaq runata, ñawpaqtataq yacharichina chay tapurinakuy qelqamanta, chay iskay simi rimaq runaq sutinqa qelqasqa kanan anasapa suntur wasipi (Poder Ejecutivo) paykunan kashanku ayllukunaq kausayninmanta yachaq.

TAWA HATUN T'AQA

SUNTUR WASIKUNAPI LLANK'AQKUNAQ RUWANAN TAPUYKUNAKUY APAKUNANPAQ

Chunka qanchisniyoq huch'uy t'aqa.- Pikunan ruwanan

Kuraq suntur wasikunapi Estadopaq llank'aqkuna kurakakuna, apullikuna kamachikuy qelqa orqomuqkuna, paykunan waqyasqa kashanku, ayllukunawan tapuykunakuy apakunanpaq, manaraq kamachikoq qelqa hunt'akushaqtin, imatachus kay qelqa nin mit'a mit'api tapuykunakuy apakunanpaq.

Chunka pusaqniyoq huch'uy t'aqa.- Imakunas kanan tapukuykuna apakunanpaq.

Suntur wasikunapi llank'aqkunan kashanku cheypaq waqyasqa, tapuykunakuy apakunqa ayllukunawan paykunan kashanku orqonkunapi, sach'a ukhukunapi, cheypaqmi, qhawarinqaku imakunachus pisishan paykuna wakichimunqaku, kananmi tukuy imapas, cheywanmi ayllukuna paykuna kikinku kanqaku tapuykunakuy apakunanpaq.

Chunka isqonniyoq huch'uy t'aqa. Imakunan ruwanan chey t'aqa llank'aqkunaq ayllukunamanta yachaq, hatun suntur anasapa wasimanta Poder Ejecutivo

Imakunan ruwanan ayllukunawan hatun huñunakuy, tapurinakuy apakunapaq, ñaupaq chaninchariqmi hatun suntur anasapa wasipi Poder Ejecutivo llank'aqkuna paykunan kamachisqa runakuna, yachankutaqmi ayllukunaq kausaynimanta, ichaqa ñaypaqtaraq paykunaq ruwananmi kashan keykuna:

- a) Ñawpaqtaqa waqyarispa, huñurispa, willarinanku, imatachus ruwamushan, yuyayukushan Peru suyo kamachikuqkuna, hatun tapurinakuy apakunanpaq paykunan chaninchariqaku llapanta.
- b) Yachachenqaku imakunas ruwana, imakunatas rimana kanqa cheykunata, ñaupaqta Estadoq suntur wasinkunapi llank'aq runakunamanraq, cheymantataq, ayllukunaq huñunakuninpi kashan unalleqkunaman paykunaman, ichaqa ayllukuna kashanku orqonkunapi, sach'a ukhukunapi, cheymantaqa sut'incharinqaku imapas mana ancha allin yachaqsqa kaqtin otaq iskayaychu kashan.
- c) Kananmi qelqasqa llipsipi imaynas ayllukunaq huñunakuyninku, tantanakuyininku, paykunan tiyanku wakin orqonkunapi, sach'a ukhukunapi, cheyraykun paykunata reqsiykuna kanqa, rimariy tapuykunakuy apakunqa paykunawan, chay kamachikuy qelqamanta imaninmi, cheymantaqa pikunataqmi ruwanqa qelqaq kamachisqanta.
- d) Willakuykunan lloqsinan manaraq pipas mañakushaqtin, hinallataq mayqen reqsisqa huñunakuy mañakamunqa tapuykunakuyta, chay kamachikoq qelqamanta, yachaytan munanku imaninmi, pikunataqmi ruwanqa kamachikoq qelqaq nisqanta, maymanta may kaman mayqen ayllukunapi hunt'akunqa, imarayku ayllukuna kashanku orqonkunapi, sach'a ukhukunapi, paykunawanmi tapuykunakuy apakunqa.
- e) Yachachinqakun mayqen suntur wasimanta llank'aqkunachus apanqa, ruwanqa tapuykunakuy huñukuyta, hinallataq yachachinqaku ayllukunata kashanku orqonkunapi, sach'a ukhukunapi, paykunawanmi apakunqa tapuykunakuy, hinallataq qhawarinqaku maypin apakunqa, pikunawan, imaynata.
- f) Ruwana kanqa, allchapanachu otaq musuqmantapas, kananmi ayllukunaq sutin, pikunan umalleqkuna, imaynan huñunakuyninku, tantanakuy, pay ayllukuna kashanku orqonkunapi, sach'a ukhukunapi runakuna tiyan.
- g) Qelqaman churana kanqa sapanka tapukuymanta ima chaninchaymanmi chayaranke, pikunawan, maypi chaykunata llapanta.

- h) Kaqtinqa otaq musuqmanta qelqakuchun, pikunan tapuykunakuypi pusaq hinallataq t'iqraqkuna, castilla simita, runa simita rimaq runakunaq sutinmi qhepanan qelqasqa, ichaqa reqsisqa runan kanan.
- i) Imakunachus kashan kay kamachikuy hatun qelqapi hinallataq, hut'uy t'aqankunapipas.

Iskay chunka huch'uy t'aqa. Musoqmanta qelqa ruwakunqa reqsiykunapaq sutinkuta, maypi kasqankuta, hayk'as kanku kay ayllukuna orqonkunapi, sach'a sach'akunapi tiyaq runakunaqta.

Musoqmanta ruwana kanqa ayllukunaq sutinta paykuna kashanku orqonkunapi, sach'a ukhukunapi, hinallataq pikunan kashan umalleqkuna, hinallataq huñukuyninkumanta, tantakuyninkoq sutinkunata, chaykunata ruwanqa kuraq suntur anasapa wasi Poder Ejecutivo llank'aq runakuna, paykunan yachanku ayllukunamanta

Ichaqa chaninchakunanpaq ñaupaqtaraq kaykuna ruwana:

- a) Iman sutinku qelqaman hina, imatachu sutita churakunku ayllukuna orqokunapi otaq sach'a sach'a ukhukunapi paqarimuq tiyaq runakuna.
- b) Paykuna maypi tiyanku wichaypichu uraypichu, imapi, maynintan purinku
- c) Willakuna kausayninkumanta, rimayninkumanta, ruwayninkumanta, icha huch'uy ayllumantachu, imaynapin sut'i reqsiylla ayllukuna kanku.
- d) Perúsuyo ukhupi, paykuna maymanta may kaman kashian ch'eqeykusqa, ayllukuna orqonkunapi, sach'a sach'akunapi paqarimuq, tiyaqkuna, imaynan rimayninko, kawsayninko chaykunata.
- e) Imaynan chaninchayninku, kaysayninku, qelqanku, huñunakuyninku, pikunan umalleqkuna.
- f) Imaynan umalleqkuna hayk'an kanku , may kaman hallp'anku, qhawanan ruwanan, hayk'a unaymi umalleqkunaq llank'an, imakunatan atinkuman

TUKUYKUNALLAPAQÑA YAPAYKUSQA KAMACHIKUY QELQAKUNA

ÑAUPAQ ÑEQEN. Kay kamachikuy qelqa hunt'akunanpaqqa, churakunmi iskay kaq kuaraka anasapa wasimanta Vice Ministro/a de Interculturalidad, del Ministerio de Cultura, paykunan yachanku imaynachus ayllukuna, kausayninkupe, tiyayninkupe, paykuna hatun suntur anasapa wasi Poder Ejecutivo.

ISKAY ÑEQEN. Kay kamachikoq qelqa manna chinkachinchu, nitaqmi allchakuchun nninchu, hoq qelqakuna riman kaqninkun paykunaq kuska imatapas hoq runakunawan ruwanakupaq Derecho a la Participación Ciudadana manataqmi ch'usaq yachinchu hoq kamachikuy qelqakunata key qelqa manaraq lloqsimushaqtin cheykunata

KINSA ÑEQEN. Ichaqa ch'usaqman tukuchin Apusin kamasqan qelqata (Decreto Supremo) 023-2011-EM, chay qelqa nisqa allinmi key kamachisqa ruwakunanpaq

tapuykuy kachun llaqatakunata, ayllukunata, imatapas ruwanmanmi hallp'a ukhupe kaqninkuta orqonkumanmi ima alajatapas actividad Minero Energéticas.

TAWA ÑEQEN. Kay kamachikoq qelqa hunt'akunqa, may pachachus isqonchunqa p'unchay lloqsimusqanmanta hut'akuqtin, llipsipi qelqasqa willakuy lloqsimunqa Diario El Peruanupi, chayraqmi suntur wasikunapi llank'aq kurakakuna pikunachus kay qelqata ñaupaqman apanqaku tapuykunakuyta, imakunachus pisin chaykunapaqmi kanqa qolqe chaypaq hina.

Willakuchun wiraqocha Perusuyu Kamacheq Umalleqman, suyuntinman willakuy mast'arikuchun Apus Simi qelqa onqomunanpaq.

Lima llaqtapi, kinsa chunka hoqniyoq p'unchaypi, Qhapaq Situwa killapi, iskay waranqa chunka hoqniyoq watapi.

DANIEL ABUGATTÁS MAJLUF
Perusuyoq Apullinkunaq Rimana Suntur Wasipi Umalleq

MANUEL ARTUTO MERINO DE LAMA
Iskaymanta Ñaupaq qateq Perusuyoq Apullikunaq Rimanana Wasipi Umalleq

WIRAQOCHA PERUSUYUQ MUNAYNINWAN KAMACHEQ UMALLEQMAN

CHAY RAYKU:

Kamachinin key qelqa mast'arikuchun hunt'akuchuntaq.

Qomunku Distrito Imaza, soqta p'unchay Unu Raymi killapi, iskay waranqa chunka hoqniyoq watapi.

OLLANTA HUMALA TASSO
Perusuyuntenpa Munayninwan Hatun Llaqta Umalleq

SALOMON LERNER GHITIS
Hatun Suntur Anasapa wasipi Umalleq